

ВСТУП

Польща була першою з країн з плановою економікою, яка приступила до реалізації повноцінної програми економічних перетворень у кінці 1989 року. Погіршення економічного становища Польщі, як і інших соціалістичних країн, відбулося в результаті краху системи централізованого планування. Перша стабілізаційна програма 1990 року і наступні програми в основному розробив уряд Польщі, і вони були підтримані парламентом. Радикальність польських реформ полягала у проведенні жорсткої фіскальної політики через фіксування валютного курсу і введення прогресивної ставки оподаткування, які повинні були пом'якшити гіперінфляційні очікування. Додатково до пакету заходів по макроекономічній стабілізації були проведені структурні реформи, що включали в себе лібералізацію внутрішньої та зовнішньої економічної діяльності і приватизацію державних компаній. Польща стала першою з країн Центральної та Східної Європи, а також країн колишнього СРСР, чия економічна програма була підтримана Міжнародним валютним фондом. Роль міжнародних фінансових організацій і урядів іноземних держав складалася у фінансовій підтримці діяльності уряду Польщі, спрямованої на досягнення обумовлених з ними цілей.

Дана науково – дослідницька робота присвячена сучасному стану економіки Польщі та перспективам її розвитку. Актуальність роботи полягає у вивченні досвіду польських економічних реформ для України. Робота може бути використана у процесі вивчення регіональної економіки країн європейського союзу.

РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПОЛЬЩІ У ПОСТКОМУНІСТИЧНИЙ ПЕРІОД

Після 45 років комуністичного правління, економіка Польщі була непристосована для інтеграції у світовий ринок. Інфляція дорівнювала 640 % і постійно зростала. Потрібно було негайно перебудувати економічну політику. Стратегічною метою цієї політики стало членство Польщі у Європейському союзі. Восени 1989 року Польща підписала угоду про асоціацію з Європейським Союзом.

На початку 1990-х програма «шокової терапії» за ініціативи Л. Бальцеровича дозволила країні перетворити планову економіку соціалістичного спрямування на ринкову. У вересні 1989 року була створена експертна комісія під головуванням [Лешека Бальцеровича](#), провідного польського економіста, міністра фінансів і заступника прем'єр-міністра Польщі. Серед членів комісії був

[Джордж Сорос](#)

та підтримувані ним

[Джеффри Сакс](#)

,
[Станіслав Гомулка](#)

,
[Стефан Кавалець](#)

і
[Войцех Мішіаг](#)

. Комісія підготувала план широкомасштабних реформ, які повинні були дозволити швидке перетворення економіки Польщі від застарілої та неефективної системи централізованого планування до капіталізму, подібного до держав Західної Європи та Америки. 6 жовтня відбулася презентація програми на державному телебаченні і в грудні Сейм ухвалив пакет з 11 актів, які були підписані президентом 31 грудня 1989. До них належали:

1. *Закон про фінансову економію в державних компаніях*, що дозволило державним підприємствам оголошувати банкрутство. Таким чином було покладено край фікції, завдяки якій могло існувати підприємство, навіть за відсутності ефективності та підзвітності.

2. *Закон про банківську діяльність*, який заборонив національному центральному банку фінансувати дефіцит державного бюджету і заборонив випуск нової валюти.

3. *Закон про кредити*, який скасував пільгове кредитування державних компаній і прив'язав проценти до інфляції.

4. *Закон про оподаткування надмірного підвищення заробітної плати*, вводив так званий попівек (

[пол.](#)

porówek

) - податкові обмеження на зростання заробітної плати в державних компаніях, для обмеження

[гіперінфляції](#)

ї.

5. *Закон про нові правила оподаткування*, запровадження однакових правил оподаткування для всіх компаній і скасування спеціальних податків, які раніше були застосовані до приватних компаній за допомогою прийняття адміністративних рішень.

6. *Закон про господарську діяльність іноземних інвесторів*, що дозволило іноземним компаніям і приватним особам інвестувати в Польську економіку і експортувати свій прибуток за кордон.

7. *Закон про іноземні валюти*, виправив внутрішню конвертованість [злотого](#) і скасував державну монополію на міжнародну торгівлю.

8. *Закон з митного права*, впровадив єдині ставки мита для всіх компаній.

9. *Закон про зайнятість*, яким регулювались обов'язки установ допомоги з безробіття.

10. *Закон про особливі обставин, при яких працівник може бути звільнений*, впровадив захист працівників державних компаній від масових звільнень і гарантував виплати допомоги з безробіття.

Наприкінці грудня план був схвалений [Міжнародним валютним фондом](#). Підтримка МВФ була особливо важливою, оскільки державний борг різним іноземним банкам і урядам досяг суми в

[\\$](#)

42.3 млрд. (64.8% від ВВП) у 1989 році. МВФ надав Польщі стабілізаційного кредиту \$ 1 млрд і резервного кредиту \$ 720 мільйонів. Після цього Світовий банк надав Польщі додаткові кредити для модернізації експортно-орієнтованих підприємств. Багато урядів дотримались попередніх обов'язків та виплатили деякі з колишніх боргів комуністичній Польщі (близько 50% від суми позик і всіх накопичених відрахувань за проценти на 2001)

Польща реалізує Європейський договір від 1 лютого 1994 року, що встановлює асоціацію Польщі з Європейським співтовариством. Країни ЄС є головними торговельними партнерами Польщі, на їх частку доводилося в 2000 році 70% всього польського експорту і 62% імпорту. Триває процес пристосування польської економіки структурам Європейського Союзу. Системні зміни, вільний вихід польських товарів на світовий ринок і підвищення їх конкурентоспроможності стимулювали зростання зовнішньоторговельного обороту Польщі за останні роки. Економічні відносини Польщі з

більшістю країн Центральної і Східної Європи засновані на угодах про вільну торгівлю. Як і у всіх інших посткомуністичних країнах, Польща постраждала від тимчасового спаду в соціальних та економічних стандартах, але стала однією з перших посткомуністичних країн, які мали таку стрімко зростаючу економіку. Головним реформатором в той час став нікому не відомий викладач економіки Лешек Бальцерович, який зібрав команду досвічених людей і почав провадити реформи. Його «шокова терапія» не лише створила умови для бізнесу, стабілізувала польський злотий, запустила повноцінний валютний ринок.

1 травня 2004 року Польща стала повноправним членом ЄС. Країна приєдналася до Шенгенської зони у 2007 р., в результаті чого кордони країни з іншими державами-членами ЄС були демонтовані. Це дозволило повну свободу пересування в межах більшості країн ЄС, що призвело до зростання експорту Польщі і сприяло зміцненню відносин з економічно розвинутими країнами.

Усіх цих цілей слід було досягти одночасно і швидко, бо вони були запорукою стабілізації, без якої неможливо було розраховувати на успішний розвиток економіки. Крім того, невдалий досвід часткових реформ у 80-х роках зайвий раз переконував прихильників "шокової терапії" в необхідності її проведення. Заходи, спрямовані на досягнення грошової і цінової стабілізації, включали в себе обмеження доступу уряду і підприємств до кредитів і вирівнювання відносних цін.

Структурна перебудова повинна була підтримати розвиток приватних компаній, приватизацію значної частини державних підприємств (на той момент державні підприємства становили 90% загального числа несільськогосподарських підприємств) і сприяти ліквідації неефективного виробництва. Проект податкової реформи передбачав створення сприятливих умов для розвитку приватного сектору та ринку капіталу і повинен був поліпшити розподіл фінансових коштів.

РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРА ЕКОНОМІКИ ПОЛЬЩІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Польща - це постсоціалістична країна, що має найбільш яскраві досягнення в перебудові економіки на ринкові засади. Соціально-економічні трансформації, що відбуваються в Польщі з 1990 року, переорієнтація економіки на світові ринки спричинили досить суттєві зміни у структурі народного господарства країни. Найважливішим стало різке падіння частки промисловості, незважаючи на те, що в структурі ВВП вона займає 36%. За рівнем економічного розвитку Польща знаходиться у третій десятці європейських держав. На світових ринках вона відома як постачальник вугілля, чорних і деяких кольорових металів, тканин, продукції сільського господарства та харчової промисловості. Польща посідає перше місце в Європі за видобутком вугілля та за його експортом. Вона здійснює досить значні обсяги поставок у західноєвропейські країни картоплі, м'яса, молока, городніх та ягідних культур. За виробництвом картоплі Польща займає перше місце в світі.

Структура ВВП за галузями економіки та кількості зайнятих має дещо парадоксальний вигляд:

Економіка Польщі: сучасний стан і перспективи

Написав Administrator
Четвер, 10 грудня 2015 13:27

Сільське господарство

Промисловість

Сфера послуг

За сферами галузей економіки

(у %)

3

40

57

За кількістю зайнятих

(у %)

13

30

57

За цими показниками можна зробити ряд висновків:

- Ø в країні існують проблеми з інтенсифікацією сільськогосподарського

виробництва, тому що кількість зайнятих у сільському господарстві суттєво перевищує частку сільськогосподарського виробництва у структурі ВВП;

- Ø суттєво важливою для економіки країни залишається промисловість;
- Ø країна поки що не досягла постіндустріального рівня розвитку.

Польща проводить політику лібералізації економіки з 1990 року і економіка Польщі була єдиною в ЄС, яка уникнула рецесії у період кризи 2008-09 років. Хоча членство в ЄС і доступ до структурних фондів ЄС надали потужний імпульс для економіки з 2004 року, ВВП на одну особу залишається значно нижчим середнього показника по ЄС. Рівень безробіття в даний час нижчий середнього показника по ЄС, але є достатньо високим – у 2014 році безробіття досягло рівня 12%. У більш довгостроковій перспективі економічні показники Польщі поліпшаться, якщо країна вирішить питання з модернізації автомобільної та залізничної інфраструктури, ділового середовища та оптимізацією обтяжливої податкової системи, особливо для підприємців. Довгострокові проблеми Польщі включають диверсифікацію енергобалансу і джерел живлення Польщі, а також припинення відтоку освічених молодих поляків до інших держав-членів ЄС.

Протягом останніх років зашиється низьким рівень інфляції, що позитивно впливає на економічну кон'юктуру:

У зовнішній торгівлі Польщі зростають об'єми експорту, у 2014 році експорт країни вартував більше 210 млрд \$. В структурі експорту переважають машини і транспортне обладнання – 38%, інші промислові товари – 41%, продукти харчування – 21%. Імпорт склав 198,5 млрд \$. У структурі імпорту переважають машини і транспортне обладнання – 38%, інші промислові товари – 21%, хімікати – 15%, енергоносії – 26%. Головним торговим партнером є Німеччина. Одним з головних партнерів залишається Росія.

Важливою тенденцією у розвитку економіки Польщі є зростання частки малого і середнього бізнесу. більше того, саме малий і середній бізнес стали локомотивом економічного зростання. Значна кількість великих та комплексують раніше підприємств або збанкрутувала, не витримавши конкуренції, або розпалась на менші компанії за обсягами виробництва. Яскравим прикладом цього є Лодзь – колись центр текстильної промисловості Польщі. Крупні текстильні фабрики уже давно не

працюють, на їх місці, наприклад, створений один з найбільших у Європі торгівельно – розважальний центр «Мануфактура». Текстильна промисловість залишилась галуззю спеціалізації країни, але ця галузь ґрунтується на роботі середніх і малих підприємств.

В цілому кількість малих підприємств протягом останніх 10 років має чітку тенденцію до зростання. Частка малих та середніх підприємств у створенні ВВП становить майже 54%. Мале підприємництво здебільшого представлене у таких галузях як оптова та роздрібна торгівля, послуги, будівництво, промислове виробництво та охорона здоров'я. Специфікою польського малого бізнесу є те, що 40% новостворених підприємств засновуються жінками. У секторі малих підприємств постійно збільшується кількість створених робочих місць. На них припадає біля чверті інвестиційних вкладень. Стабільною тенденцією є те, що понад 60 % від загальної суми інвестицій у малому бізнесі здійснюється за рахунок власних коштів. Чинниками, які сприяють розвитку малого бізнесу в країні, є високий рівень освіченості підприємців, вкладання капіталів особами, які повернулися з-за кордону, де вони його заробили своєю працею.

Польща є крупним виробником автомобілів та побутової електроніки, але всі ці виробництва пов'язані з інвестиціями світових брендів у виробничі потужності країни. У 2014 році у Польщі було вироблено 23,1 млн побутових приладів. Країна є найбільшим виробником складної побутової техніки у Європі, обігнавши такі країни, як Італія та Німеччина — традиційних постачальників цих товарів на світовий ринок. 70-80% від усього обсягу складної побутової техніки, виробленої в Польщі, постачається на ринки інших європейських країн. Виробництво великих приладів — холодильників, кухонних плит, посудомийних машин у 2013 році склало 17,6 млн одиниць. Виробництво цих товарів в Польщі, як правило, здійснюється на створених підприємствах великих міжнародних компаній, таких, як Samsung, Bosch, Electrolux, Indesit та FagorMastercook. Ця тенденція дуже добре помітна, якщо розглянути найбільших промислових виробників Польщі:

Назва компанії

Об'єм продаж, млн євро

Материнська компанія

Галузь

[Fiat](#)

3373

[Fiat](#)

Автомобільна промисловість

[ArcelorMittal Poland](#)

2813

ArcelorMittal

Чорна металургія

[Volkswagen Poznań](#)

2184

[Volkswagen](#)

Автомобильна промисловість

[General Motors Mfg Poland](#)

1722

[General Motors](#)

Автомобильна промисловість

[Grupa Azoty](#)

1696

Хімічна промисловість

[Volkswagen Group Polska](#)

1300

[Volkswagen](#)

Автомобильна промисловість

[LG Electronics Wrocław](#)

1171

[LG](#)

Побутова електроніка

[Michelin Polska](#)

1149

[Michelin](#)

Вирбництво шин

[Grupa Can Pack](#)

1086

Виробництво пакувальних матеріалів

[Philips Lighting](#)

1054

[Philips](#)

Електротехніка

[Grupa MAN Truck & Bus](#)

989

[MAN](#)

Автомобильна промисловість

[Tele-Fonika Kable](#)

979

Електротехніка

[Swedwood](#)

930

[IKEA](#)

Меблева промисловість

[Grupa Valeo](#)

799

[Valeo](#)

Машиностроение

[BASF](#)

649

[BASF](#)

Хімічна промисловість

[Toshiba Television CE](#)

648

[Toshiba](#)

Електроніка

[Mercedes-Benz](#)

588

[Mercedes-Benz](#)

Автомобільна промисловість

[ThyssenKrupp Energostal](#)

561

[ThyssenKrupp](#)

Важке машинобудування

[Volvo Polska](#)

536

[Volvo](#)

Автомобільна промисловість

Переглядаючи таблицю, можна зробити висновок про інвестиційну привабливість

Польщі. Іноземний інвестор в економіку країни вкладає охоче завдяки проведеним реформам та сприятливому інвестиційному кліматі.

З важкої промисловості для економіки Польщі важливою залишається чорна металургія та мідна промисловість. Цьому, звичайно, сприяють запаси мідних руд та коксівного вугілля у Верхній Сілезії. Але наразі ці галузі промисловості переживають не найкращі часи. Зокрема, чорна металургія представлена двома великими групами ArcelorMittal та ІСД (Індустріальний союз Донбасу з центрами у Варшаві, Катовіце, Кракові і Ченстохові, Сосновиці. Але у зв'язку з несприятливою кон'юктурою на світовому ринку металів, зменшенням попиту на польський метал через закриття проекту газопроводу «Південний потік» та військового конфлікту на території України. У 80-і роки ХХ ст., наприклад, польські підприємства виплювали 17 млн т сталі, то зараз цей показник зменшився до 7 млн т. Близько 60% сталі у Польщі виплавляється конверторним способом і для зниження викидів вуглекислого газу відповідно до вимог ЄС буде потрібна широкомасштабна модернізація виробництва. Схожі проблеми і у основного виробника міді – компанії KGHM Polska Miedz. Існуючі на підприємстві технології не дозволяють знизити собівартість продукції і тому KGHM Polska Miedz важко конкурувати на світовому ринку кольорових металів. Можливо новий імпульс підприємству дасть закон про зниження податку на добування міді, який зараз розглядається в парламенті.

Ще одна традиційна галузь польської промисловості є проблемною. Мова йде про суднобудування. У другій половині ХХ ст. успішно працювали три потужних підприємства у Гданьську, Гдині і Щецині. На сьогоднішній день працюючим залишився тільки Гданьський завод. Однією з причин такої ситуації є рішення Європейської Комісії, яка визнала нелегальною державну підтримку, надану Гдиньської і Щецинський судноверфі у минулі роки після вступу Польщі до ЄС, тобто після 1 травня 2004. Рішення щодо вищевказаних заводів спричинило необхідність продажу їх майна з метою повернення коштів нелегальної держпідтримки. Суднобудівне підприємство в Гданьську теж належить ІСД і наразі випускає непрофільну продукцію, наприклад, опори для вітрових електростанцій.

Непрості часи переживає і польська вугільна промисловість. Польські ЗМІ повідомляють, що влада країни найближчим часом будуть змушені звільнити близько п'яти тисяч шахтарів. Такі заходи пов'язані з вимогами Євросоюзу, влада якого зайнялися реструктуризацією всіх польських шахт.

Варто відзначити, що це буде найбільша модернізація гірничодобувної промисловості в Польщі за останні кілька десятиліть. Для цих потреб уряд вже виділив два мільярди злотих. Нагадаємо, що в Польщі регулярно проводяться мітинги шахтарів, які незадоволені умовами праці та оплати.

Передбачається, що настільки масові звільнення призведуть до масових протестів, якщо влада не зможуть знайти альтернативні робочі місця для звільнених гірників.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ПОЛЬЩІ

Основне значення для цивілізаційного прогресу Польщі має створення належних умов для розвитку, а також ефективної інституційної та регулюючої системи, яка дозволить використовувати доступні ресурси. Польща повинна зробити значні зусилля щодо зміни правил гри в економіці, з тим, щоб ведення господарської діяльності стало більш простим і менш дорогим, що, у свою чергу, має сприяти поліпшенню становища на ринку праці. Повинна підвищитися активність і соціально-професійна мобільність населення, а також рівень його освіти. Польща повинна стати країною, що спирається на знання і на широке використання інформаційних та комунікаційних технологій у всіх галузях економіки, у соціальних послугах, доступних для кожного громадянина. Держава буде просувати розвиток інтелектуального капіталу як по відношенню до людей, так і по відношенню до організацій

Головною метою стратегії є підвищення рівня і якості життя жителів Польщі. Вона буде здійснюватися в рамках шести пріоритетів, визначальних найважливіші сфери діяльності. Цими пріоритетами є:

1. Підвищення конкурентоспроможності та інноваційного характеру економіки.
2. Поліпшення стану технічної і соціальної інфраструктури.
3. Зростання зайнятості і підвищення її якості.

4. Створення інтегрованого соціального співтовариства і його безпеки.

5. Розвиток сільських районів.

6. Регіональний розвиток і поліпшення внутрішньої організації регіону.

Інвестиційний клімат в Польщі дуже сприятливий, що дає цій країні можливість отримувати багато іноземних інвестицій в розвиток країни. Поки рівень довіри іноземних інвесторів до Польщі залишається досить високим. За підрахунками Центрального банку Польщі, прямі іноземні інвестиції в польську економіку в цілому склали 600 млрд \$. Створюються все кращі умови для проведення підприємницької діяльності. З 2011 р. введено новий порядок реєстрації створюваних підприємств. Протягом першого ж місяця по Інтернету було зареєстровано 11 тис. фірм, і 10 тис. відразу ж почали свою діяльність.

Зростанню польської економіки та рівня життя населення, зміцненню політичної стабільності в країні сприяв вступ Польщі до Європейського союзу з 1 травня 2004 р. У 2007-2013 рр. Польща отримала майже 68 млрд. євро, тобто 270 млрд. злотих. До кінця липня 2012 р. на інвестиції, співфінансовані з фондів ЄС, виділені більше 248 млрд. злотих – 62 млрд. євро, з яких кошти Євросоюзу становлять майже 172 млрд. злотих – 43 млрд. євро. Ці гроші вже знаходяться в господарському обороті. Це означає, що Польща реалізує програми належним чином і хорошими темпами; загрози для освоєння країною всієї суми виділених коштів відсутні. Завдяки вагомому інвестиційному внеску зі сторони Європейського Союзу Польща змогла підняти рівень своєї економіки за короткий проміжок часу.

Поки боргова криза в Єврозоні не позначається на Польщі. Однак і економіка Польщі, і економіки інших країн Центрально-Східної Європи, в кінцевому рахунку, є заручниками фінансової та економічної ситуації в Єврозоні. Зростає внутрішній і зовнішній борг держави. У найближчі роки в державах Єврозони очікується істотне уповільнення темпів економічного зростання. Можлива також рецесія. Не виключаються навіть сценарії краху євро і розпаду Євросоюзу. У першу чергу це буде пов'язано із зменшенням економічного зростання в Німеччині, від якої залежить економічне зростання інших країн Євросоюзу.

ВИСНОВКИ

Польща за дуже короткий час успішно здійснила структурну перебудову власної економіки. Безперечно, цей успіх був би значно скромнішим без членства у Європейському союзі. Завдяки ЄС Польща отримала значні інвестиційні ресурси, програми з модернізації підприємств, стали доступними ринки країн Європи. Але є незаперечні заслуги і самого польського суспільства у економічних успіхах країни. Це, насамперед, успішне проведення реформ, які стимулювали розвиток економіки, у першу чергу, податкової, робота над підвищенням інвестиційної привабливості держави.

На основі дослідження можна зробити такі висновки щодо сучасного розвитку економіки Польщі:

1. Польща залишається країною на індустріально – аграрному рівні розвитку суспільства. Індекс постіндустріальності невисокий - 0,53.
2. Сільське господарство Польщі не можна назвати високоінтенсивним, воно потребує подальшої модернізації та інвестицій.
3. Вступ до ЄС мав як свої позитивні наслідки, так і негативні.
4. Важка промисловість Польщі має ряд проблем та потребує модернізації та структурної перебудови.
5. Стрімко розвивається малий і середній бізнес завдяки умілому менеджменту уряду та законотворчої діяльності.
6. В економіці Польщі широко представлені іноземні інвестори, у першу чергу світові брендові виробники.
7. Завдяки іноземним інвестиціям Польща стала крупним виробником автомобілів та побутової електроніки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алисов Н. В., Хорев Б. С. Экономическая и социальная география мира. Учебник. – М.: Гардарики, 2000. – 704 с.
2. Економіка зарубіжних країн. Підручник. – К.: Либідь, 1998. – 416 с.
3. Васелевскі М. Інноваційність економіки Польщі на тлі країн Європейського Союзу / М. Васелевскі // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2010. – № 683 : Проблеми економіки та управління. – С. 44–48.
4. Колінець Л. Б. Наслідки світової фінансової кризи для економіки Польщі. – Актуальні проблеми міжнародних відносин, т. 1, № 118, 2015.- с. 163 – 171.
5. Король О. В. Динамічний розвиток економіки Польщі. – Науковий вісник Херсонського державного університету, вип. 11, частина 5, 2015. – с. 13 – 16.
6. Кузнецов В. Б. Экономические проблемы вхождения республики Польша в Европейский союз. – Автореф. канд. эконом. наук, М.: 2001. – 281 с.
7. Чуба Н. А. Польський досвід управління державним боргом. – Вісник Львівського університету, вип. 40, 2008. – с. 354 – 359.

Економіка Польщі: сучасний стан і перспективи

Написав Administrator

Четвер, 10 грудня 2015 13:27

Марко Бобровський, учитель географу, Полина Шерстньова, 11 -В клас